

OBLJETNICE

ŠTO NAM ZNAČI RUSKI KROATIST ARTUR RAFAELOVIĆ BAGDASAROV?

sim prigodne zdravice u povodu 60. obljetnice života ruskog slavista i kroatista Artura Rafaelovića Bagdasarova¹ koju smo dužni bar simbolično podići, prilika je da postavimo sebi samima pitanje: što nam danas znači Artur Rafaelović Bagdasarov? Inina nagrada koja je prije skoro jednog desetljeća svratila pozornost na njega, kao promicatelja hrvatskog jezika u Rusiji, tek se iz današnje perspektive može sagledati u punom značenju. A. Bagdasarov nagradu je shvatio kao obvezu i praktično je od tada postao ne samo promicatelj hrvatskoga jezika u Rusiji, gdje u Moskvi predaje hrvatski jezik i sociolingvistiku, nego je postao promicatelj hrvatskog jezika u Hrvatskoj. Nijedan strani kroatist nije napisao toliko problemskih tekstova na hrvatskom jeziku kao A. Bagdasarov. Zbog toga zaslužuje više

od Inine nagrade. Od svih slavista i kroatista najprisutniji je kako u stručnim časopisima tako u tiskovinama i na portalima, uvijek na istoj crti: zagovora gledišta kako hrvatska jezična norma ima pravo na potpuni suverenitet, kako hrvatski narod ima suvereno pravo nazivati svoj jezik hrvatskim. Na tom tragu njegov je posljednji tekst objavljen 23. rujna na portalu HKV-a: Otišao 'srpskohrvatski', dolazi 'štokavski'. U tom tekstu A. Bagdasarov nije samo jasno upozorio kako bi neki hrvatski jezik ponovno željeli vratiti u „srpski jezični logor“, nego je pokazao svu snagu logičnog uma, naspram dr. sc. Roberta Hodela, švicarskoga slavista, stručnjaka za srpsku i rusku književnost, profesora na Institutu za slavistiku Sveučilišta u Hamburgu, koji je na 16. međunarodnom kongresu slavista u Beogradu, izrazivši zabrinutost za opstanak nacionalnih jezika, lakonski ustvrdio kako „nisu podelili štokavski jezik“ jer je po njegovu mišljenju to jedan jezik. Objašnjavajući takvo gledište, dr. Hodel kaže da to nisu učinili prvo iz praktičnih razloga, jer bi se smanjio broj studenata, a s druge strane, kako tvrdi, ako ste sposobni čitati „delo hrvatskog autora u originalu, ne vidim zašto istovremeno ne biste mogli da se bavite i srpskom i hrvatskom književnošću“. Podsjećajući švicarskog slavista na hamburškoj katedri kako u sporazumu o hrvatsko-njemačkoj kulturnoj suradnji još iz 1997. jasno stoji kako je potrebno „širenje i poboljšanje znanja hrvatskog i njemačkog jezika u školama, na visokim školama i drugim obrazovnim ustanovama, uključujući ustanove za obrazovanje odraslih“, Bagdasarov pita što se u međuvremenu dogodilo – imali smo naziv hrvatski jezik, a sada netko hoće promijeniti taj naziv u štokavski jezik. I još da podsjetimo na njegov zaključak, a taj je nedvosmišlen: „Hrvatski jezik nije u prošlosti, a ne će

¹ Artur Rafaelović Bagdasarov (Baku, 2. prosinca 1958.) ruski je slavist i kroatist. Studirao je slavistiku u Sankt Peterburgu, od 1976. do 1981., a 1992. doktorirao je s temom o razlikama između hrvatskoga i srpskog jezika, osobito onima na leksičkoj razini. U Moskvi predaje hrvatski jezik i sociolingvistiku. Prvi u Rusiji objavljuje knjige o hrvatskome jeziku. Iz njegove bibliografije vrijedi izdvojiti: Rusko-hrvatsko-srpski/hrvatsko-srpsko-ruski rječnik razlika (1998.), Hrvatsko-ruski rječnik (1999., 2003., 2007.), Hrvatski razgovornik (2006.), Hrvatska slovnica (2006.), Hrvatski književni jezik druge polovice 20. stoljeća (2004.), Kratki gramatički vodič (2006.), Hrvatski književni jezik i njegove norme (2010.), Hrvatski jezik (2011.), Elementarna gramatika hrvatskoga jezika (2012.), Hrvatsko-ruski rječnik (2013.), Pogled iz Rusije (2014.), Armenija – domovina svetoga Vlaha (2015., u suautorsvu s V. Lupišom), Armenske poslovice (2016.).

ni u sadašnjosti, ni u budućnosti postati neki drugi ili tzv. štokavski jezik. Hrvatski jezik tijekom povijesti, pod utjecajem različitih većinom izvanjezičnih čimbenika, mijenjao je svoj etnolingvonim, gubio i neka svoja obilježja, koja je neprestance vraćao, ali i uz sve nevolje na svojem putu razvoja uvijek je ostajao hrvatski. Isti će hrvatski ostati i dalje bez obzira na stalne pokušaje da ga se ugura u zajednički jezik tzv. regiona.“ Tim gledištem A. Bagdasarov samo potvrđuje ono što je zapisano u tekstu Hrvatski jezik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, prihvaćenom 24. siječnja 2007., a to je kako bez obzira na visok stupanj sporazumijevanja, uz odgovarajuće pripreme i sustavno učenje, nije moguće mnoge elemente jednog standardnog jezika upotrebljavati u drugome jer nijedan od aktivnih korisnika tih standardnih jezika nije, bez dugotrajnih i složenih prethodnih priprema, sposoban proizvoditi ni govorne ni pisane posve prihvatljive tekstove na nekom

od drugih novoštokavskih standardnih jezika koji bi bili autentični. Bagdasarov navedenim polemičnim tekstom nije otvorio pitanje koje treba rješavati samo na relaciji hrvatsko-njemačke kulturne i obrazovne suradnje, već na razini EU. Ako je hrvatski jezik prihvaćen kao jezik EU, onda je dužnost država tom jeziku pristupati kao suverenom jeziku, a ne ga trpati u zajedničku vreću *bhs* jezika ili ga nazivati štokavskim jer štokavski u Hrvatskoj, za razliku od drugih država u kojima se služe tom dijalektalnom osnovicom, ima dva druga stupa – kajkavski i čakavski dijalekt koji čuvaju njegovu opstojnost. Prostor ovog teksta ne dopušta navesti niz drugih zanimljivih tekstova o pitanjima u svezi s hrvatskim jezikom i pravopisom, koje je posljednjega desetljeća objavio Bagdasarov, ali uz to treba upozoriti na njegov znanstveno-popularni prinos upoznavanja hrvatskih čitatelja s armenskom poviješću i kulturom. Tomu svjedoči i njegova nova knjiga *Armennija – Noina zemlja: povijest i kultura*, u izdanju Školske knjige.

Vratimo se pitanju postavljenu u početku teksta. Artur Bagdasarov znači važnu potporu kroatistici u Hrvatskoj, važan glas u svijetu, ustrajnost na tragu hrvatskih jezikoslovaca koji su omogućili da hrvatski jezik nađe svoje mjesto u Ustavu Republike Hrvatske iz 1990. No, to ne znači, kako nas upozoravaju strani kroatisti, a među njima i Artur Bagdasarov, da možemo stati i opustiti se. Svojim priložima koji se mogu svako malo pročitati što u stručnim časopisima, što na portalu Hrvatskoga kulturnog vijeća, on to stalno potvrđuje.

Marko Curać

